

Taaborinvuoren seikkailupolku

SEIKKAILU-
TAIDEKOULU

Kuvitus: Ella Kautto

0m 50m 100m

Tervetuloa Taaborinvuoren seikkailupolulle!

Tutki polkua kartasta ja etsi sen seitsemän pistettä. Jokainen piste on yksi puu, josta tässä tekstissä kerrotaan lisää. Tällä polulla seikkaillessasi tutustut ainakin mäntyyn, keloon, katajaan, haapaan, kuuseen, koivuun ja ystäväpuuhun! Reitti alkaa museon portilta, Palojoentien puolelta. Polun pisteitä ei ole merkitty Taaborinvuoren luontoon, vaan saat seikkailla kartan varassa! Etsi ensimmäisenä reitin lähtöpiste.

1. Mänty

Kävele polkua eteenpäin pisteeseen 1. Ympärilläsi näkyy monta hienoa mäntyä! Valitse niistä yksi ja mene sen luo. Tiesitkö, että männystä tehtiin ennen vaikka mitä? Kodin tavaroita piti ennen osata tehdä itse, ja mäntyä käytettiin materiaalina monenlaiseen. Tunnustele männyn runkoa. Voisikohan siitä saada vaikkapa retkievästä?

Kyllä, männystä on saatu ennen myös syötävää! Männystä tehtyä leipää sanottiin pettuleiväksi. Se on pelastanut monta suomalaista nälkäkuolemalta. Vaikka viljasato olisi jäänyt huonoksi, mäntyjä kasvoi aina metsissä. Pahimpina nälkävuosina jopa enemmistö suomalaisista saattoi syödä tällaista leipää.

Männyn muuttaminen leipäjauhoksi oli kovaa työtä: männyn kuoren alla oli ohut kerros joka kuorittiin irti, kuivatettiin, jauhettiin, sekoitettiin ruisjauhon kanssa, vaivattiin taikinaksi, leivottiin leiväksi ja paistettiin. Yhdestä männystä sai aika vähän jauhoa, mutta valmis pettuleipä oli yllättävän ravitsevaa syötävää!

Jos Puolmatkan krouvi on auki, ota itsellesi retkieväkset mieluummin sieltä ja jätä mänty rauhaan. Nykyajan ihmiselle kova ja puun makuinen pettuleipä ei välttämättä maistu. Kaarra nyt kahvilan vierestä metsään kohti pistettä 2.

2. Kelo

Tunnistatko kelon? Se on pystyyn kuollut puu, joka on kymmenien tai jopa sadankin vuoden kuluessa kuivunut uurteiseksi, hopeanharmaaksi veistokseksi. Kelo syntyy useimmiten männystä.

Mitä jos olisit taidenäyttelyssä ja tämä kelo olisi siellä esillä oleva veistos? Miten katsoisit sitä? Kokeile tutkia keloja kuin taideteosta. Löydätkö siitä kauniita koloja, puuta kiertäviä uurteita tai pinnassa kasvavia jäkälä

Jos sinulla on esimerkiksi kännykkäkamera mukana, kokeile rajata kelopuun pinnan kauneimpia kohtia kuvaan ja tarkentaa kuva oikein lähelle, pinnan pienimpiin yksityiskohtiin. Millaisia pintoja kuviin tallentuu? Jos kelon toinen puoli on varjossa, kokeile ottaa kuva puun pinnasta valon ja varjon rajalta. Millaisia valokuvataideteoksia syntyi? Tulisiko niistä hieno valokuvakollaasi? Ottaisitko tällaisen taideteoksen seinällesi? Mitä näet kuvissa, jos unohdat hetkeksi että ne ovat puuta? Näetkö maisemia? Eläimiä? Kuun pintaa?

Seuraavaksi mennään syvemmälle metsään, kesäteatterin viertä ja pientä polkua pitkin. Seuraile karttaa tarkkaan ja pysy reitillä!

3. Kataja

Etsi pieni katajikko ja mene sen luo. Tiesitkö, että katajaan liittyy paljon sananlaskuja suomalaisessa kansanperinteessä. Suomalaiset ovat kutsuneet itseään nimellä katajainen kansa. Joskus on myös sanottu, että katajainen kansa taipuu vaan ei taitu. Katajapuu on nimittäin taipuisaa mutta niin sitkeää, ettei se mene helposti poikki, vaikka sitä vääntäisi.

Tunnetuimpia kataja-aiheisia sananlaskuja on varmaan "Joka kuuseen kurkottaa, se katajaan kapsahtaa". Siinäkin tuntuu olevan jotain tosi nöyrää ja ehkä perinteisesti suomalaista ajattelua: ei kannata tähdätä korkealle, ettei käy huonosti. Eräässä suomalaisessa kansanlaulussa katajasta taas lauletaan kaihoisasti näin: "Niin minä olen yksinäni kuin on kataja muista puista".

Tutkiskele komeaa katajametsää kartan kohdassa kolme. Katajia on kaikenlaisia! Huomaatko ohuempia ja paksumpia, suuria ja suoria, pieniä, haarautuvia ja kaarevia? Miksiköhän tällaiseen puuhun on liitetty näitä sananlaskuja? Jatka matkaa eteenpäin, pieni mäki alas ja sitten metsän laitaan.

4. Haapa

Haavan tunnistat sen pyöreistä lehdistä, jotka havisevat tuulessa. Tällä paikalla on paljon haavan taimia, eli nuoria haapoja. Kuuletko lehtien äänen?

Haavanlehtien havina ei johdu pelosta. Havina syntyy lehden reagoidessa pieneenkin tuuleen. Näin lehti pystyy keräämään mahdollisimman paljon auringonvaloa ja energiaa.

Tiesitkö, että puut hengittävät niin kuin me ihmisetkin? Puut tarvitsevat elääkseen hiilidioksidia ja ihmiset ja eläimet tarvitsevat elääkseen happea. Hiilidioksidia syntyy, kun me hengitämme. Happea syntyy kun puut hengittävät. Me siis tarvitsemme puita elääkseen!

Valitse yksi haapa ja asetu sen eteen. Tutki sen runkoa, oksia ja lehtien muotoa. Mitä värejä näet? Kuuntele sen lehtien havinaa, voit jopa sulkea silmäsi. Hengittele rauhassa; kuuletko kuinka haapa hengittää? Hengitä syvään raikasta metsän ilmaa. Kuvittele, että sinun uloshengityksesi antaa haavalle hiilidioksidia ja haapa antaa sinulle happea. Hengittele hetki yhdessä haavan kanssa; huomaatko virkistäväsi? Puiden lähellä on hyvä hengittää. Kun olet valmis, hyvästele haapa valitsemallasi tavalla ja jatka matkaa läheisen kuusen luo.

5. Kuusi

Etsi kartan avulla suuri ja vanha kuusi. Se on ihan lähellä! Astele sen oksien alle, puun rungon luo. Siellä pitäisi olla tilaa piilotella vähän. Seuraavaksi tutkitaan kuusta kaikilla aisteilla.

Tunnustele kuusen runkoa. Kuusen ihoa kutsutaan kuoreksi. Se toimii hyvin samalla tavalla kuin ihmisenkin iho, se nimittäin suojaa puun herkkiä sisäosia taudeilta ja kuivumiselta. Miltä kuori tuntuu? Minkä värinen se on? Aseta korvasi kuusen kuorelle; kuuletko jotain? Tämä kuusi on jo hyvin vanha ja sen kuori on kestänyt vaikka mitä. Löydätkö rungosta kohdan, jossa on pihkaa? Miltä se tuoksuu ja mitä siitä tuoksusta tulee mieleen?

Käänny nyt ympäri ja tarkastele kuusen oksia. Kuusi on havupuu ja sen lehdet ovat neulasia. Miltä kuusen oksa tuoksuu? Mitä sinulle tulee siitä tuoksusta mieleen? Tunnustele neulasia varovasti. Vanhat neulaset voivat olla pisteliäitä, mutta ihan uudet neulaset eli kuusenkerkät ovat paljon pehmeämpiä. Jos olet liikkeellä alkukesästä, saatat löytää vaaleanvihreitä kerkkiä oksien kärjestä. Löytyykö? Kuusenkerkistä voi tehdä esimerkiksi siirappia, joka on rohto flunssaan ja kurkkukipuun. Jos haluat, voit nappaista yhden pienen kuusenkerkän ja pureskella sitä suussasi. Miltä maistuu? Kerkkä voi maistua vahvalta ja pihkaiselta, mutta se on hyvin terveellistä. Pureskelun jälkeen voit sylkäistä loput kuusenkerkät suusta pois. Jatka sitten polkua pitkin ja käänny takaisin lähtöpisteen suuntaan.

6. Koivu

Koivu on monelle tuttu puu, jonka tunnistaa rungon vaaleasta väristä ja tummista juovista. Ylös kohoavan hiekkatien oikealla puolella, punaista Nahkasuutarin mökkiä vastapäätä, näet koivun. Löydätkö sen?

Miltä koivu tuoksuu? Monelle koivunlehtien tuoksu tuo mieleen kesäiset saunaillat, sillä sitä on perinteisesti käytetty saunavihdoissa ja -vastoissa. Paras vihdantekoaika on juhannuksen tienoilla, mutta koivun oksien taittaminen ei kuulu jokamiehen oikeuksiin vaan siihen tulee pyytää maanomistajan lupa. Parhaat vihdat saa tehtyä nuorista koivuista; tämän puun oksat ovat liian vanhoja vihtomiseen.

Koivunlehtien raikkaan tuoksun saa aikaan lehtien eteerinen öljy, joka ehkäisee erilaisia tulehduksia ja lievittää kipuja. Entisaikaan vihtomisella oli muitakin tarkoituksia kuin vain rentoutuminen. Vihtominen puhdisti kehoa, sillä koivunlehtien saponiinit toimivat mietona saippuana, hien ja liian poistajana.

7. Ystäväpuu

Nyt ollaan kartan viimeisessä kohdassa, lähellä polun alkupistettä. Katsele ympärillesi tällä aukiolla. Mitä puita näet? Mitä puulajeja tunnistat? Valitse tästä kohtaa mikä tahansa puu joka miellyttää sinua ja astele sen eteen. Tämä puu on nyt sinun ystäväpuusi.

Eläinten ja kasvien aistit ovat keskenään erilaisia, ja siksi ihmisen on käytettävä mielikuvitustaan, jotta pystyisi ymmärtämään puun näkökulmaa. Mitä puu voisi kertoa elämästään ja miten? Ainakin tiedämme, että puut auttavat toisiaan. Maan alla juurien kautta ne saattavat antaa ravinteita toisilleen, vaikkapa sairaille ja heikoille puille. Ne saattavat varoittaa myös muita puita vaaran uhatessa. Miksi ne tekevät näin? Yhdessä ja muita auttamalla kaikki pärjäävät paremmin. Näinhän se ihmisilläkin on.

Kiertele puuta. Onko sinun ystäväpuusi nuori taimi vai vanha puu? Kuinka korkea tai matala se on? Voit mielessäsi jutustella puun kanssa. Ystäväpuusi saattaa olla yli satavuotias. Mitäköhän kaikkea se on kokenut? Jos ystäväpuusi on taimi, se saattaa elää sata vuotta sinua vanhemmaksi! Mitä kaikkea se tulee vielä kokemaan?

Seikkailupolku päättyy tähän. Jatka vielä omatoimisesti leikkejä ja tutkimuksia alueella! Tällä polulla ei ole esiteltä Taaborinvuoren parasta kiipeilypuuta, löytäisitköhän sellaisen vielä? Seikkailukokemuksesi voit jakaa somessa #taaborinseikkailupolku.